

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA O'YIN JARAYONINING
O'RNI**

*DTPI Pedagogika fakulteti boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 106-BT-guruh talabasi*

Madillayeva Sevinch Jahongir qizi

*DTPI Pedagogika fakulteti boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 106-BT-guruh talabasi*

Abduolimova Muqaddas Umid qizi

Annotatsiya. Maktabgacha ta'lim tashkilotida o'yin jarayonining o'rni, bolalarning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. O'yin nafaqat bolalarning dam olish va ko'ngil ochar faoliyati sifatida, balki ular uchun o'qish, yozish, his-tuyg'ularni ifodalash va ijtimoiy malakalarni rivojlantirish uchun qulay imkoniyat yaratadi. Ushbu maqola, o'yin jarayonining ta'lim jarayonidagi o'rni, uning psixologik, pedagogik va ijtimoiy aspektlari, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yinlarni tashkil etishning ahamiyatini tahlil qiladi. Shuningdek, maqolada o'yinning turli shakllari, uning bolalar uchun foydali jihatlari va o'yin orqali ta'lim olishning samaradorligi haqida ilmiy asoslangan fikrlar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar. bolalarning intellektual, hissiy, ijtimoiy, o'yin jarayoni, ijodkorlik, harakatli o'uinlar, ko'nik, alar, kognitiv jarayon.

Abstract. The role of the game process in the organization of preschool education shows that it is important in the development of children. The game is not only a recreational and recreational activity for children, but also provides a convenient opportunity for them to develop reading, writing, emotional expression and social skills. This article analyzes the role of the game process in the educational process, its psychological, pedagogical and social aspects, as well as the importance of organizing games in preschool educational institutions. Also, the article presents scientifically based opinions about various forms of play, its benefits for children, and the effectiveness of learning through play.

Key words. children's intellectual, emotional, social, game process, creativity, action games, skills, cognitive process.

Абстрактный. Роль игрового процесса в организации дошкольного образования показывает, что он важен в развитии детей. Игра является не только развлекательным и развлекательным занятием для детей, но и дает им удобную возможность развивать чтение, письмо, выражение эмоций и социальные навыки. В данной статье анализируется роль игрового процесса в образовательном процессе, его психолого-педагогический и социальный

аспекты, а также значение организации игр в дошкольных образовательных учреждениях. Также в статье представлены научно обоснованные мнения о различных формах игры, ее пользе для детей и эффективности обучения через игру.

Ключевые слова. детский интеллектуальный, эмоциональный, социальный, игровой процесс, творчество, игровые действия, умения, познавательный процесс.

Kirish

Maktabgacha ta'lim, bolalarning intellektual, hissiy, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishining asosiy bosqichi bo'lib, bu davrda o'yin muhim ta'lim vositasi sifatida faoliyat yuritadi. O'yin, bolalar uchun nafaqat ko'ngil ochar faoliyat, balki o'qish, yozish, matematik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin jarayoni, bolalar rivojlanishining asosiy omili sifatida pedagogik yondashuvni taqdim etadi.

O'yin va uning pedagogik ahamiyati

O'yin jarayoni, bolalarga turli vazifalarni yechishda, yangi bilimlarni o'zlashtirishda yordam beradi. Psixologik nuqtai nazardan o'yin, bolalar uchun o'zlarini erkin ifodalash, ijodkorlikni rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarni o'rganishning samarali vositasidir. O'yin, bolalar uchun o'z-o'zini anglash, qarorlar qabul qilish va muammolarni hal qilish kabi muhim hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, o'yin jarayonida bolalar o'z hissiyotlarini boshqarishni, muloqot qilishni va jamoada ishlashni o'rganadilar.

O'yinning turli shakllari

Maktabgacha ijodkorlikni o'yinlar turli shakllarda tashkil etiladi. Ular orasida roldan o'yinlar, stol o'yinlari, qo'l mehnati o'yinlari, qiziqarli tajribalar va harakatli o'yinlar mavjud. Har bir o'yin turi o'ziga xos pedagogik maqsadlarni ko'zlaydi. Masalan, roldan o'yinlar bolalarga turli ijtimoiy rollarni o'rganish, axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishda yordam beradi. Harakatli o'yinlar esa bolalar jismoniy faolligini oshiradi va ularning sog'lig'ini saqlashga xizmat qiladi.

O'yin jarayonining rivojlantiruvchi funksiyasi

Maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yin jarayonining asosiy vazifasi bolalarning barcha rivojlanish jihatlarini qo'llab-quvvatlashdir. O'yin, bolalar uchun ijtimoiy o'zaro munosabatlar o'rnatish, muloqot qilish va boshqalar bilan ishlashni o'rganish imkonini beradi. Shuningdek, o'yin jarayonida bolalar o'zlarini erkin ifodalaydi va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi. O'yin, bolalar uchun o'z bilimlarini kengaytirish va ularga o'rgatishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Pedagoglar, bolalar bilan ishlashda o'yin jarayonining o'rnini tushunib, o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilish uchun turli yondashuvlarni qo'llaydilar. O'yinlar, o'quvchilarni faollashtiruvchi, ularning qiziqishini uyg'otadigan,

o'rganish jarayonini osonlashtiradigan faoliyatlar sifatida tashkil etiladi. Pedagoglar bolalarga turli vazifalar berib, o'yinlar orqali ularga bilimlarni amaliyotda qo'llashni, mantiqiy fikrlashni o'rgatadilar.

Maktabgacha ta'limda o'yin faoliyatining o'rni katta. Bolalar uchun o'yin nafaqat dam olish, balki bilim olish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning muhim vositasidir. Maktabgacha yoshdagi bolalar o'yin orqali dunyoni o'rganadilar, turli ijtimoiy vaziyatlarda qatnashishni, jamiyat qoidalariga rioya qilishni va o'zaro munosabatlarni shakllantirishni o'rganadilar.

O'yning rivojlantiruvchi xususiyatlari

1. Kognitiv rivojlanish: O'yin davomida bolalar diqqatni jamlash, xotira va mantiqiy fikrlash kabi ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Masalan, konstruktorlar bilan o'ynash, ranglar, shakllar va o'lchamlarni ajratish bolalarga geometrik tushunchalarni o'rgatadi.

2. Emotsional rivojlanish: O'yinlar bolalar emotsiyalarini boshqarish va ifodalashda katta yordam beradi. O'yin jarayonida bolalar o'zaro kelishib ishlashni, bahs-munozaralar yoki nizolarni hal qilishni o'rganadilar.

3. Ijtimoiy ko'nikmalar: Ko'pchilik o'yinlar bolalar o'rtasida jamoaviy ishni talab qiladi. Bu o'yinlar bolalarda jamoa a'zolari sifatida ishlash, o'zaro hurmat va sabr-toqatni rivojlantiradi.

4. Motor ko'nikmalari: Harakatli o'yinlar bolalarda motor ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bolalar turli o'yinlarda o'z jismoniy imkoniyatlarini sinab ko'radilar, bu esa ular uchun zarur bo'lgan fizikal rivojlanishni ta'minlaydi.

O'yning ta'limdagi roli

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faqat o'yin-kulgi sifatida qabul qilinmasligi kerak. O'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish bolalar uchun o'rganishni yanada qiziqarli va samarali qiladi. O'yinlar yordamida bolalarga turli mavzularni o'rgatish, ularning bilim doiralarini kengaytirish mumkin. Masalan, "tabiat" mavzusini o'rgatishda bolalar tabiatni ko'zdan kechirish yoki o'yin orqali turli hayvonlar va o'simliklar haqida ma'lumot olishi mumkin.

O'yin va uning turli shakllari

1. Rol o'ynash o'yinlari: Bolalar turli ijtimoiy rollarni o'ynash orqali o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Masalan, "doktor" yoki "muzey hodimi" kabi rollar bolalarda kasb-hunar va ijtimoiy vazifalarni o'rganishga yordam beradi.

2. Ta'limiy o'yinlar: Bu o'yinlar bolalarda mantiqiy fikrlash va kognitiv qobiliyatlarni rivojlantiradi. Masalan, shakl va ranglarni tanish, sonlar va harflar bilan ishlash.

3. Jismoniy o'yinlar: Harakatli o'yinlar bolalarda jismoniy rivojlanish va koordinatsiyani yaxshilashga yordam beradi. Bu turdagi o'yinlar maktabgacha ta'limda alohida o'rin tutadi.

Xulosa

Maktabgacha ta'limda o'yinlarning ahamiyati shundaki, ular bolalarning ruhiy, jismoniy va intellektual rivojlanishini ta'minlaydi. O'yin orqali bolalar o'zlarining eng yaxshi imkoniyatlarini ko'rsatishlari, yangi narsalarni o'rganishlari va ijtimoiy dunyoda faol ishtirok etishlari mumkin. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinlarga katta e'tibor berilishi zarur. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin jarayoni bolalar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. O'yin orqali bolalar nafaqat yangi bilimlarni o'zlashtiradilar, balki ijtimoiy va jismoniy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Pedagogik yondashuvlar, o'yinlarni o'quv jarayoniga qo'shish orqali bolalar uchun qulay o'quv muhitini yaratishga yordam beradi. Shu sababli, maktabgacha ta'limda o'yin jarayonining o'rni kattadir va uning rivojlanishdagi ahamiyatini inkor etib bo'lmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. <https://president.uz/uz> - Uzbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb- sayti.
2. Урунтаева Г.А. Детская психология. - М.: «Академия», 2010. -С. 36.
3. Поддьяков Н.Н. Мышление дошкольника. - М.: «Педагогика», 1977. -С. 222.
4. Ғозиев Э. Тафаккур психологияси. - Т.: «Укитувчи», 1990.
5. Каримова В.М., Суннатова Р. Мустакил фикрлаш. - Т.: «Шарк», 2000.
6. Нишонова З.Т. Мустакил ижодий фикрлаш. - Т.: «Фан», 2004.
7. Тихомиров О.К. Психология мышления. - М.: МГУ, 1984.
8. Венгер Л.А., Венгер А.Л. Домашняя школа мышления (для пятилетних детей). - М.: «Знание», 1984.
9. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. - М.: «Просвещение», 1991.
10. Выготский Л.С. Мышление и речь. - М.: «Педагогика»,